

* این دو روزه خبری که رسیده دول
سلطنت محمد علی میرزا اردنموده اورا بسمت
یاغیگری و شرارت شناخته و احمد شاه را
سلطان ایران و بقای او را تصدیق کرده انداز
طرف دولت در جلسه ی ۱۷ شعبان مجلس لایحه ای
پیشنهاد شد که هر گاه بارعایت این مواد که
حاصل آن حفظ روابط خارجه و قوه دولت
بوده سیصد هزار تومان مجلس بوزرا در همین
جلسه اعتبار داد برای اردو کشی ها و مصارف
سری و غیره . در همین جلسه بر خلاف جمعی
کمسیون رابطه را پیشنهاد نموده انحلال او را

سید علی محمد دولت آبادی
لیدر اعتدالیون

خواستند و با اکثریت منحل
شد و اینکار از برای اقلیت
که میخواهد باین وسایل
داخل در کار باشد چندان
خوش نبود ولی دخالت
آنها چون نامشروع بود
جلوگیری از اهم واجبات
شمرده میشد.

یاد داشتهای پراکنده

* در ۱۸ شعبان ۱۳۲۹ اردوی دولتی يك
گردنه سختی را با از اشرار گرفته و تصور میشد
که در اینجا نیز جنگی واقع شود. برای خود
اعضای اردو هم این تصور میآمد که ما اینک تلگرافا
هم خبر شروع بجنگ را اطلاع دادند ولی طرف
مقابل ابتدا تاب مقاومت نیاورده بدون جنگ فرار
کرده بودند. همدان را کسان سالار الدوله در
۲۰ شعبان ۱۳۲۹ تصرف نمودند خبر یکشتمی
نشستن محمد علی میرزا در ۲۰ شعبان رسید که
معلوم نیست کجا رفته است .
* ۱۹ شعبان ارشد الدوله وارد سمنان
شد تلگرافی بسردار محیی نموده بود که شما

بطرف مامی آئی یامن بیایم خبر فتح شما را شنیدم خیلی مایلم سربازان رشید دولت را زیارت کنم .

تصرف همدان برضایت بوده حسام الملك و احتشام الدوله آنجا را واگذار کرده اینک هم مشغول خدمتگذاری میباشند . اردوی پیرم که مر کب بود ازدویست نفر مجاهد یاسوار و اطلب و پنجاه نفر ارمنی که به سرکردگی سالار فاتح روانه کرده بود ۲۰ شعبان به بلده نو رسیده از اینجا نا محلی که خواجوهوند ها هستند چندان فاصله نیست با آن ها مقابل خواهند شد و این جنگ در پلور واقع شد .

* ۲۱ شعبان میانه فیروز کوه و سواد کوه جنگی واقع شده عده اشرار بسرکردگی اسماعیل خان و غیره از هزار زیاتر بوده اند عده اردوی دولت تقریباً چهارصد نفر بختیاری بسرکردگی معین همایون و سالار بهادر و سرباز مجاهدین و غیره است که در تحت ریاست سردار محیی میباشند .

در این جنگ از اشرار دوازده نفر مقتول و چهار نفر اسیر و مقداری مادیات تلفات طرف شده از طرف دولت یک نفر بختیاری زخم مختصری برداشته .

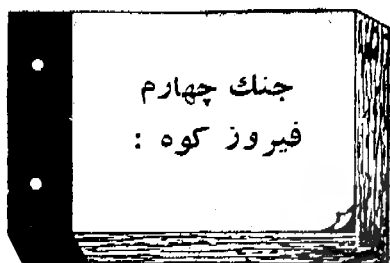
جنگ پلور بموجب خبر رسیده در ۲۲ شعبان واقع شد . اردوی دولتی فتح نموده جنگ مازندران ، گرفتن تفنگ و توپ از اشرار در ۲۴ الی ۲۶ شعبان .

* مخالفت صمد خان شجاع الدوله با دولت و بر حسب حکم محمد علی میرزا در سراب اظهار خود سری نمود و حاکم آذربایجان شد .

* در اواسط شعبان ۱۳۲۹ از ملایر (۲۶) خبر ورود مرتضی قلی خان رسید که منتظر

امیر مخم میباشد تا بطرف کرمانشاه و همدان حرکت نماید .

* در سلخ شعبان ۱۳۲۹ پیش قراولان اردوی ضیفم الدوله دره نمک بود ارشد الدوله آن ها را محاصره مینماید کارشان به جنگ کشیده و بالاخره با توپ دیوار قلعه را خراب نموده جمعی از آن ها را مقتول و بعضی اسیر و بقیه فرار میمایند . ضیفم السلطنه بعضی اینکه بعداً حرکت نموده به پیش قراولان خود رسیده به آن ها کمک بدهد در عوض پس نشسته به ایوانکی می آید .

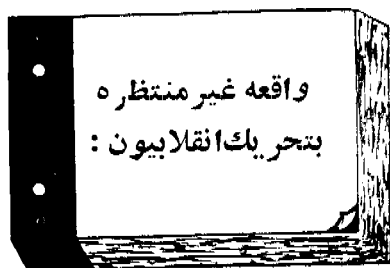
* جمعه سلخ شعبان ۱۳۲۹ از طرف اشرار یک یورش سخت آورده عده اشرار را بالغ بر دوهزار نفر میگویند .

در آن یورش یک سنگر از سنگرهای اردوی سردار محیی را که سرباز در آن بود متصرف میشوند .

بختیاری ها بهمان سنگر حمله برده آنها را از سنگر بیرون میکنند و شروع جنگ میشود . پنج ساعت امتداد این جنگ بوده است از اشرار دو توپ و یکصد و پنجاه تفنگ و مقداری اسب و غیره میگیرند ، قریب صد نفر از آن ها مقتول ، شصت نفر اسیرند . مجروحین معلوم نیست پنج نفر از رؤسا و سران اشرار مقتول میشوند .

محمد حسین خان سر تپ توپخانه استر - آباد نایب شکر الله نایب فوج هزار جریب

لطفعلی خان که گویا برادر اسماعیل خان می باشد - اراضی نام که از رؤساء تراکمه می باشد ، انتظام لشکر صاحبوند .
بعد از مغلوبیت اشرار اردو از آن ها تعاقب مینمایند و از اشرار اسیر گرفته اند که دیگر طرف مقابل قوه مداخله نداشته است .

* در اواخر ماه شعبان ۱۳۲۹
وزراء پیشنهادی به مجلس کرده موضوع لایحه سه مطالب بود: اول راجع به نظامنامه انتخابات که چون وزراء شرکت در مذاکره با آن نکرده اند بدهند که نظریات خود را در آن بکنند و همچنین باید قید شود که کلای را انتخاب کنند که بتوانند در قوانین اساسی جرح و تعدیل شود .

۲- در خصوص حدود دولت در ضمن پنج ماده مطالب ذیل را خواستار شده بود .

۱- اقتدار دولت در امور خود وعدم دخالت مجامع یا افراد که موجب ضعف دولت میشود و حق جلوگیری مجازات از آن ها
۲- حفظ تمرکز قوای دولت و هر گاه برخلاف آن از انجمن های ولایتی و ایالتی و بلدی حرکتی سرزند دولت حق انفصال آن ها را داشته باشد و تجدید نظری هم با اطلاع مستشار ها در قانون آن ها بشود .

۳- جلوگیری از سوء تأویلات در قوانین اصله که هنوز مزرع آن نوشته نشده و

هر کس به خیال خود تأویلی نموده و اسباب اخلال شود .

۴- اختیار در تشکیل قوای نظامی لازم

۵- لغو کردن پاره ای ادارات که ضرورت ندارد .

در خصوص تصمیم عدلیه و اختیار مجازات مقصرین با گذشتن قانون از مجلس نیز در ضمن دوماده مندرج و یک ماده هم در تزییه روابط خارجه که عمده مقصود از این لایحه بود و این فقره سوم لایحه بود .

این لایحه را در شب یکشنبه ۲ رمضان ۱۳۲۹ وزراء تقاضا کردند که در مجلس خصوصی مطرح مذاکره قرار داده مقاصد خود را در آن مواد اظهار دارند .

رئیس مجلس بر حسب اراده شخصی یا بر حسب اراده دیگران از دموکراتها تقاضای وزراء را در مجلس خصوصی نپذیرفته و مساعدتی که لازم بود با آن ها نکرد باین واسطه وزراء چندان راضی نبودند و بالاخره آن ها به مجلس عمومی راضی شده در مجلس عمومی رئیس برای گذاردن لایحه را در دستور رأی گرفته و رد نمود باین واسطه وزراء استعفادادند و در این موقع که کار بر همه سخت و دشوار و قصد شکست اردوی خود رسیده انتشار خبر استعفای کابینه چه اثری خواهد داشت .

روزی یکشنبه برای جلوگیری از بحران اقدامات جدی شده و تا یکدرجه موقفیت حاصل شده ولی قرار شده که وکلا در شب دوشنبه بدربار آمده توضیحات در باره لایحه بدهند در آن شب نیز حضرات بدربار رفته مذاکرات نمودند دمکراتها اعمال اغراض نموده در خرابی کابینه میکوشیدند که کابینه را انداخته و دیگری را بجای آن ها بگذارند .

بختیاری هم امر و زقوای ما بسته بوجود آنهاست از اعمال آنها رنجیده و بجان آمده است و در آخر همان شب در کابینه استفاده داده و با کمال رنجش از مجلس برخاستند .
 خیر استعفا به نایب السلطنه میرسد شب راه شهر آمده بیست نفر از وکلای حاضر و مطالب خود را با حضور وزراء اظهار داشت :
 در این شب کار بجائی رسید که وزراء با دموکراتها کارشان به فحش کشید حتی قوام السلطنه و حکیم الملک که اولین طرفدار آن ها و دومی از خود آنهاست هزارها فحش به آنها داده صریحاً گفتند که ما حاضر برای این پدر سوختگیها نیستیم و بالجمله وکیل ارمانه لایحه را گرفت و گفت این چه حرکت ناپسندیده است که ننگ عالم شدید کدامیک از مطالب این لایحه قانونی نیست وزراء حق ندارند .

کدامیک از اینها برخلاف قانون اساسی است. اصلاً تعجب است که وزراء این مطالب را برای چه بمجلس آورده در صورتیکه تمام حق مشروع خود آنهاست بالجمله از وزیر خارجه خواستند که هر چه میخواهی بگو و از خیال استعفا منصرف شو .

جواب گفت که من باین مجلس اطمینان ندارم زیرا که در میان وکلا اشخاصی هستند که اسرار مجالس سابق ما را بشوستر و سایر مردم رسانیده با جانب تسلیم کردند و با این گونه خائنانه چگونه میشود کار کرد .

حاضرین گفتند بگوئید خائن کیست تا مجازات شود او را بدارباز بندند و وثوق الدوله وزیر خارجه روی خود را بطرف وحید الملک کرد و گفت این است یکی از آن دو نفر خائنی که اسرار هیئت را بخارج گفته تعجب اینکه خود او هم دیگر نتوانست اظهار نماید .
 سایر دموکراتها (انقلابی) هم ساکت

شدند معایب و افتاد و پرده پوشی نتوانستند بکنند .

در این شب معایب و خیانت آنها ظاهر شده و بالاخره با کمال اقتضاح قریب صبح رفتند و وزرا بکار خود مشغول شده مقرر داشتند که لایحه را عاجلاً از مجلس بگذرانند .

در این شب رئیس مجلس از ریاست استعفا داد و علت آن کدورت نایب رئیس اول آقا میرزا مرتضی قلیخان بود با او بواسطه عدم مساعدت رئیس با وزراء در آن شبی که مجلس سری خواستند در غیاب رئیس سختی کرده بودند و تقصیرات رئیس را شمرده که اگر مجلس سری بنا بود نباشد چه شد که در موارد دیگر دادند .

* سردار محتشم و سردار بهادر با هزار و دویست نفر سوار بختیاری روز ۵ رمضان ۱۳۲۹ وارد تهران شدند .

* ۸ رمضان پانزده نفر مستحفظین کدوک دهنه خوار تلف میشوند که صد و پنجاه نفر بدهند حمله آورده آنها مشغول جنگ شده دو نفر از اشرار مقتول و سه نفر دیگر دستگیر بقیه فرار می کنند .

* شب دهم اشرار از طرف سیاه کوه به طرف ورامین میروند و پورت آن فوراً باردوی دولتی می رسد آنها هم حرکت کرده صبح روز ۱۰ رمضان در امامزاده جعفر و اطراف آن جنگ شروع میشود .

* رضاخان اصلاً نودریک قلعه بوده با چند نفری از اتباع اشرار به آنها حمله برده جنگ مفصلی می کنند. بالاخره فشنک رضاخان تمام میشود خود را از قلعه بیرون زده اشرار ملتفت میشوند که آنها فشنک ندارند آنها را تعاقب نموده دستگیر مینمایند ولی این قصه راجع به همان ده نمک است و ده نفره نیست.

* روز سه شنبه ۱۱ رمضان ارشد الدوله شکست خورد و دستگیر شد، مقتولین از طرف ارشد الدوله صد نفر تر کمان و غیره میگویند سیصد نفر اسیر آورده اند از طرف اردوی دولتی چهار نفر .

در همین روز ۱۱ رمضان نایب حسین کاشانی هم مغلوب میشود خیر هر دو مطلب در شب چهارشنبه ۱۲ رسید . چیزیکه موجب کدورت خاطر هاست آن که امیر مفتخموای خود را متفرق نموده ملایر را خالی کرده تسلیم سالار الدوله نموده است توپخانه و غیره را نیز به آنها تسلیم داشته است .

ارشد الدوله سه ساعت بظهر مانده روز چهارشنبه درورامین محکمه نظامی تشکیل داده اولاً استنطاق و سئوالاتی که لازم بوده است از او کرده اند ثانیاً تقصیرات او را برای اومی گویند و حکم باعدام آن می شوند .

بختیارها از آنجائیکه با اسیر سوء سلوک را کفر می دانند اقدام بکشتن او نمیکنند . از مجاهدین میسویرم مباشر قتل شادباده تیر کارش را تمام می کنند دوسه گلوله باو زیاد تر نزده اند .

وصیتی که کرده بود اینست که جنازه مرابه اختر الدوله عیال بدهید از اموال من فقط این زنجیر طلا را که خود اختر الدوله دروین بمن داده است بابدنم باو تسلیم کنید که با آن بخواک سپرده شوم آن زنجیر هم در گردن او بود .

روز پنجشنبه ۳ قبل از آفتاب جنازه ارشد الدوله را وارد شهر کردند و در میدان توپخانه روی یک سردوچرخه یاته عمداتی گذارده تکیه او را بدرخت داده بودند و مردم فوج فوج دسته دسته بتماشای او آمده بودند آن زنجیری که وصیت نموده بود در گردنش بود .

ادامه دارد

۴

۳۵ - ۱۳۳۶ ه . ق

ولایات والاحضرت اقدس ولیعهد از تبریز (هزار تومان) نظام الدوله از تبریز و نصر الدوله ارومیه ای هر کدام ۵۰۰۰ ریال سردار ارفع ۱۰۰۰۰ ریال سردار معزز بیجنوردی ۱۰۰۰۰ ریال - تجار تخانه طومانیانس از بادکوبه ۵۰۰۰ منات (۸۴۱۲۵ ریال) سردار منتصر از بیجنورد ۲۰۰۰ ریال توسط دبیر همایون معاون و کالت روس از قوچان ۳۰۰۰ ریال شیخ الاسلام قزوینی ۱۵۰۰ ریال امیر شوکت الملک امیر قائن ۱۰۰۰ ریال .

خراسان - توسط کمیسیون اعانه محلی مشهد ۳۵۰۰۰ ریال توسط آقای معتمدالوزاره از مشهد بواسطه رئیس کل